

Mikro- és makroökonómia

Haragh Ágnes

haragh@kgt.bme.hu

QA214

Fogadóóra:

E-mailben egyeztetett időpontban

Tananyag

- Jegyzet: www.kgt.bme.hu a tárgy kódja alatt:
Oktatás - BSc/BA – BMEGT30A001 és a Moodle-ben
- Mikroökonómiai és piacelméleti feladatgyűjtemény
(szerk: Berde Éva), TOKK 2009.
- Tantárgyi adatlap, kiegészítő anyagok és a diasorok a
tanszéki honlapon elérhetők: www.kgt.bme.hu és a
Moodleben
- Konzultációs lehetőség

Számonkérések

- A tananyag első feléből (mikroökonómia) 2020.04.07-én zh az aláírásért
- 2020.05.08-án ezt lehet pótolni vagy javítani (mindenképp a jobb számít)
- 14. héten megajánlott jegyért a makro részből zh azoknak, akik az első két alkalom egyikén szereztek aláírást
- Pótlási héten még szerezhető aláírás
- A vizsgában mindkét rész benne lesz!
- Kahoot-tal plusz pontok szerezhetőek a zhkhoz! (minden héten lesz Kahoot, 5-ből 4 jó válasz kell)

KÖZGAZDASÁGTAN ÉS RÉSZEI

- **MIKROÖKONÓMIA:**
 - piaci szereplők magatartása, döntései
 - egyes termékek piacának elemzése
 - (vállalatgazdaságtan, piacelmélet, marketing, vállalati pénzügyek)
- **MAKROÖKONÓMIA:**
 - gazdaság egészének vizsgálata (gazdasági növekedés, infláció, munkanélküliség stb)
- **NEMZETKÖZI KÖZGAZDASÁGTAN:**
 - nyitott gazdaság működése

A közgazdaságtan tárgya

- Olyan társadalomtudomány, amely a gazdasági rendszerrel, vagyis a javak megtermelésével, elosztásával, értékelésével és fogyasztásával foglalkozik.
- Más megfogalmazásban a közgazdaságtan a szűkösség viszonyai közötti választások és döntések tudománya; az embercsoportoknak a gazdasági folyamatban, vagyis a termelésben, az elosztásban, a cserében és fogyasztásban felmerülő döntési alternatíváival foglalkozó társadalomtudomány.

A közgazdaságtudomány a szűkösen rendelkezésre álló erőforrások elosztásának tudománya.

- Szükségletek – kielégítése javakkal történik (szabad és gazdasági javak)
- A gazdálkodás a szűkösen rendelkezésre álló erőforrásoknak az elosztását és felhasználását jelenti, melynek révén azokkal emberi szükségletek kielégítésére alkalmas javakat lehet előállítani.

Szűkösség → döntés → eredmény (haszon max.)

alternatívák

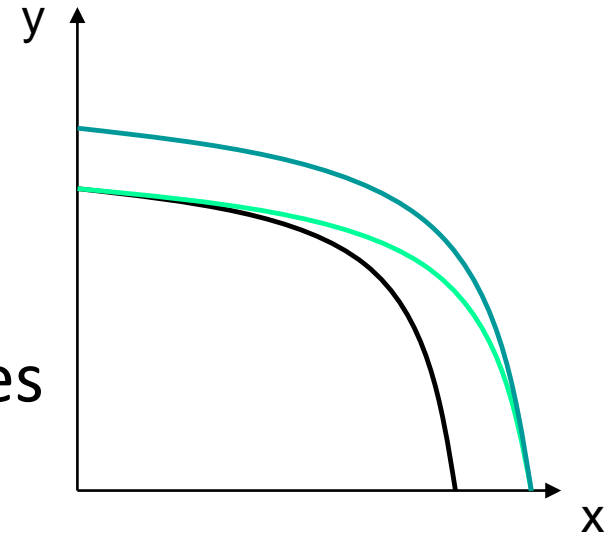

alternatív költség

TLH/transzformációs görbe

- Szűkös erőforrások
- Adott technológiai feltételek

A gazdaság rendelkezésre álló összes erőforrás felhasználásával, adott technológia mellett előállítható jószágkombinációk.

Ha változik a technológia, az erőforrások mennyisége, a TLH is módosul...

TLH-hoz kapcsolódó fogalmak

- Pareto-hatékonyság:
Adott állapotból nem lehet úgy elmozdulni, hogy az egyik szereplő helyzetének javulása mellett egy másik szereplő helyzetét ne rontaná.
- Csökkenő mérethozadék:
Egy újabb inputtényező felhasználása egyre kisebb mértékben növeli a kibocsátást.
- Transzformációs ráta (RT):
Az egyik jószág mennyiségének egységnyi növelése érdekében a másik jószág hány egységéről kell lemondani.

A termelési lehetőségek határa mentén nem változik

- a) a gazdaságban rendelkezésre álló erőforrások mennyisége
- b) a transzformáció határrátája
- c) az egyik termék előállításának alternatív költsége
- d) az erőforrások elosztása
- e) a fentiek egyike sem változik

Egy gazdaság egyetlen erőforrása a föld, amelyet két célra, gabona és zöldség termesztésben hasznosítanak. Ha a művelhető földterület egyik évről a másikra csökken, akkor a termelési lehetőségek határát leíró görbe

- a) mindkét tengelymetszete kifelé tolódik.
- b) mindkét tengelymetszete befelé tolódik.
- c) egyik tengelymetszete kifelé, a másik befelé tolódik
- d) egyik tengelymetszete változatlan, miközben a másik tengelymetszet befelé tolódik
- e) egyik válasz sem helyes.

A transzformációs határrátája megmutatja, hogy

- a) mennyi erőforrást kell feláldozni, ha egyik termék mennyiségét növelni akarjuk.
- b) mennyivel kell növelni az erőforrások mennyiségét, hogy bármely termékből többet tudjunk előállítani.
- c) az egyik termékből mennyit kell feláldozni, ha a másik termék mennyiségét növelni akarjuk.
- d) a fentiek mindegyike igaz.
- e) egyik válasz sem helyes

DÖNTÉS - OPTIMÁLIS ERŐFORRÁS ELOSZTÁS

- **döntési folyamat:**
 - cél: maximális eredmény
 - korlát: rendelkezésre álló erőforrás

optimális választás
- **hatékonyság:** adott ráfordítással legnagyobb eredmény - adott eredményt legkisebb ráfordítással

HOMO Oeconomicus - RACIONALITÁS

- Feltételezés: döntéshozók racionálisak és saját érdekeiket követik
 - Mérlegelik az előnyöket és hátrányokat, és a lehetőségeikhez képest a legjobb alternatívát választják (információ!)
 - Kialakult célokkal, preferenciákkal rendelkeznek
- Ezzel nagy átlagban jól leírható az emberi viselkedés

Gazdasági szereplők

Fogyasztók

Vállalatok

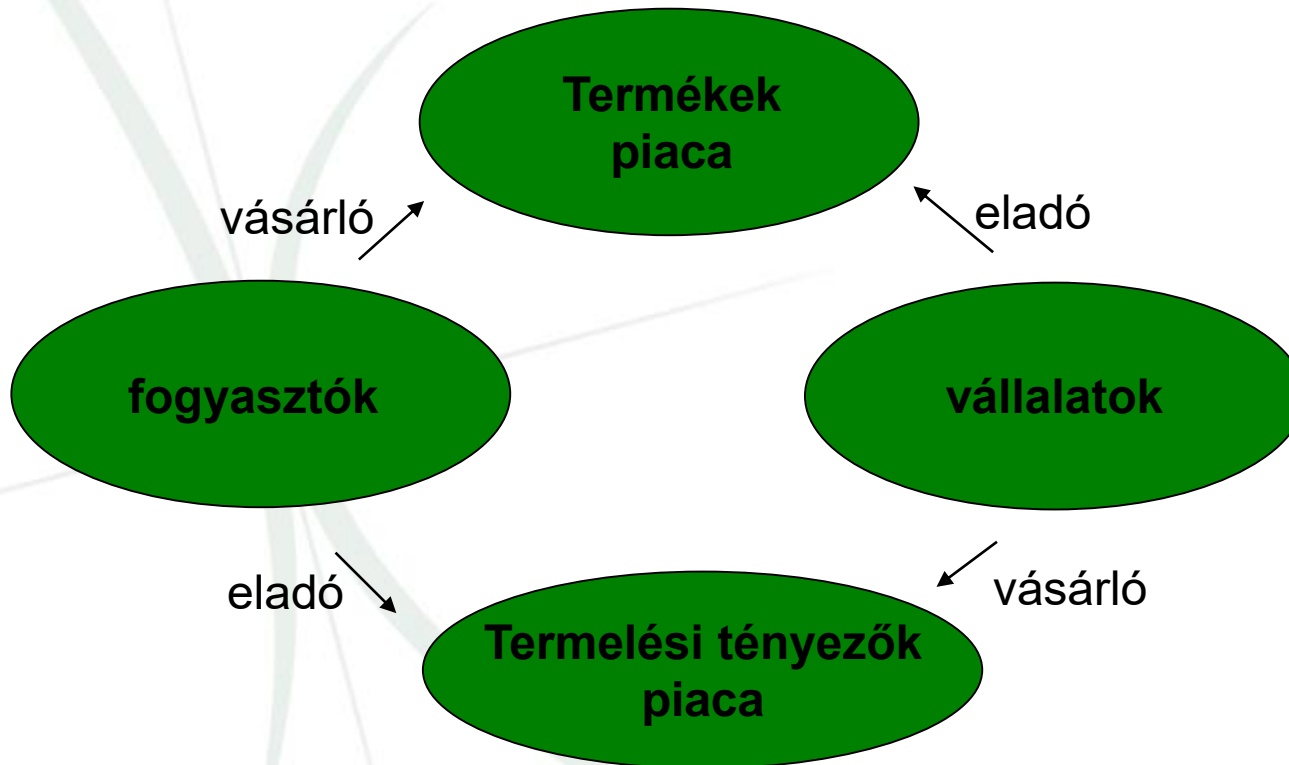
Állam

Gazdasági szereplők döntései

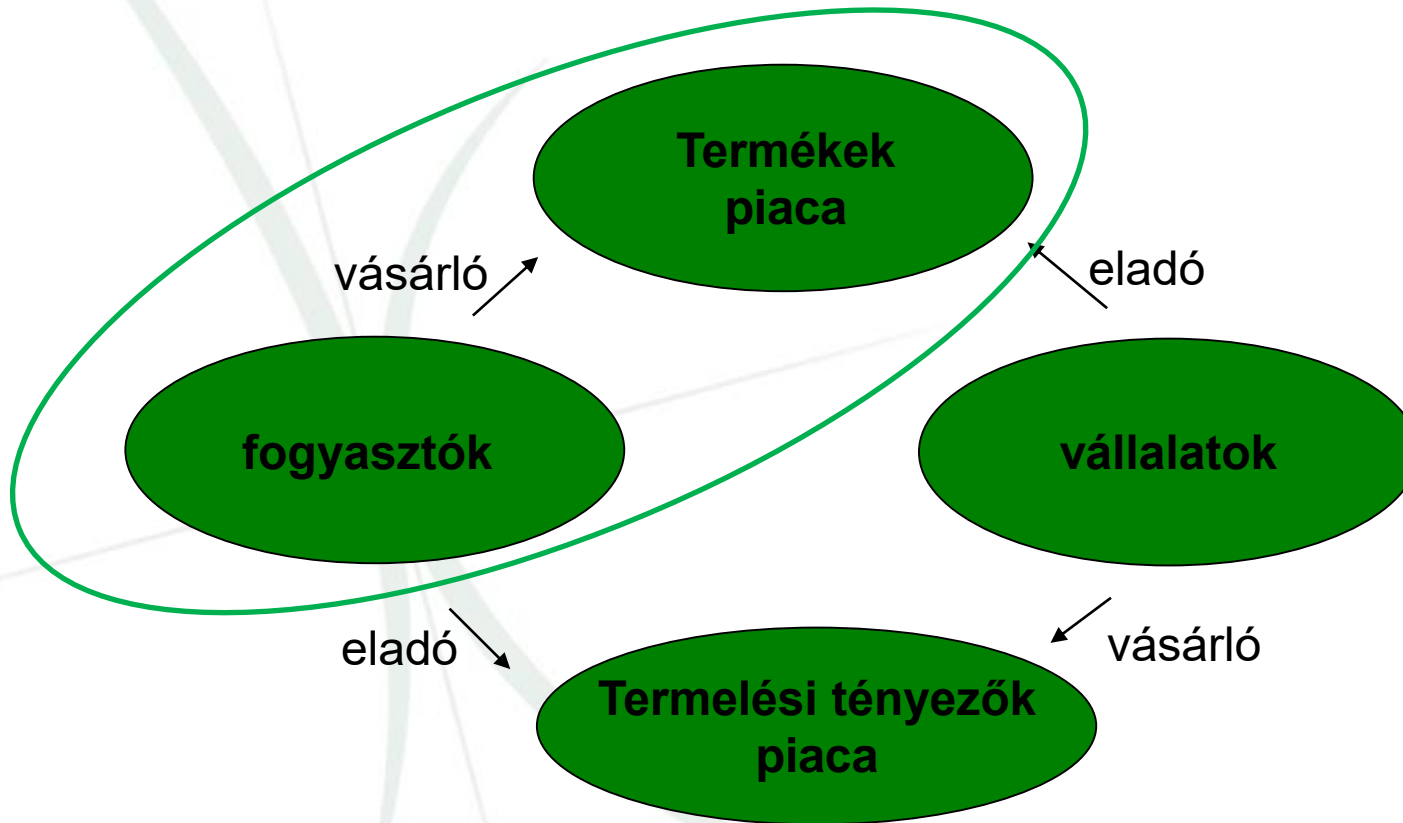
- Háztartás:
 - cél: szükségletkielégítés maximalizálása
 - korlátozó tényezők: jövedelem, árak, stb.
- Vállalat:
 - cél: profit maximalizálása
 - korlátozó tényezők: termelési tényezők árai, technológiai feltételek, költségek, késztermékek árai, stb.
- Állam:
 - társadalmi jólét maximalizálás a korlátozó tényezők mellett

Gazdasági kapcsolatok

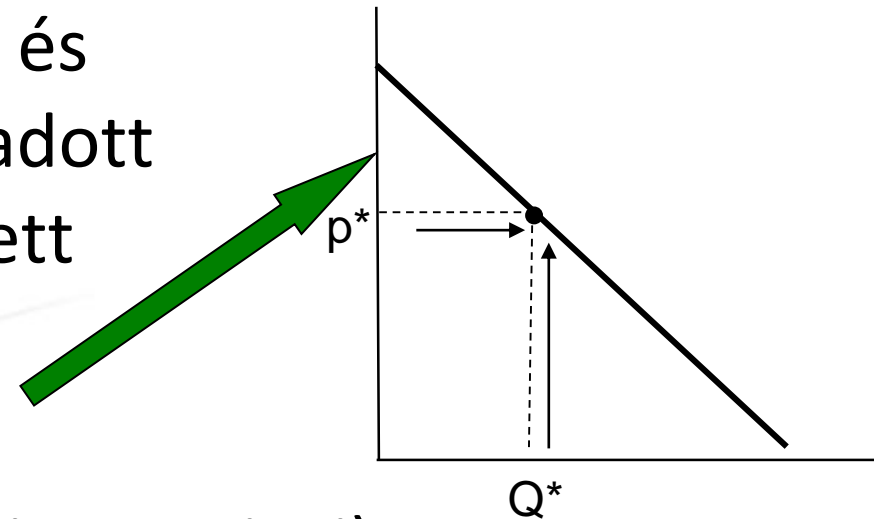

Gazdasági kapcsolatok

Kereslet

- Kereslet: az a szolgáltatás és termék mennyiség, amit adott piaci feltételek és ár mellett a fogyasztók képesek és hajlandóak megvásárolni
- Keresleti függvény (egyéni, összpiaci)
- Rezervációs ár – fogyasztói többlet
- Egyéni keresleti függvények horizontális összegezése a piaci keresleti függvény

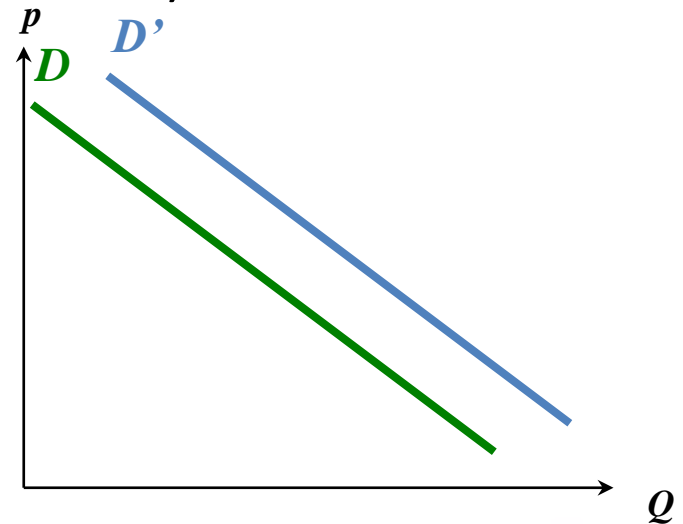
Keresleti függvény meredeksége

- Fontos információ az eladó szempontjából
- Megmutatja, hogy egységnyi árváltozás mennyivel változtatja meg a vizsgált termék keresletét
- Adott pontban húzott érintő meredeksége
- Lineáris keresleti függvény esetén állandó

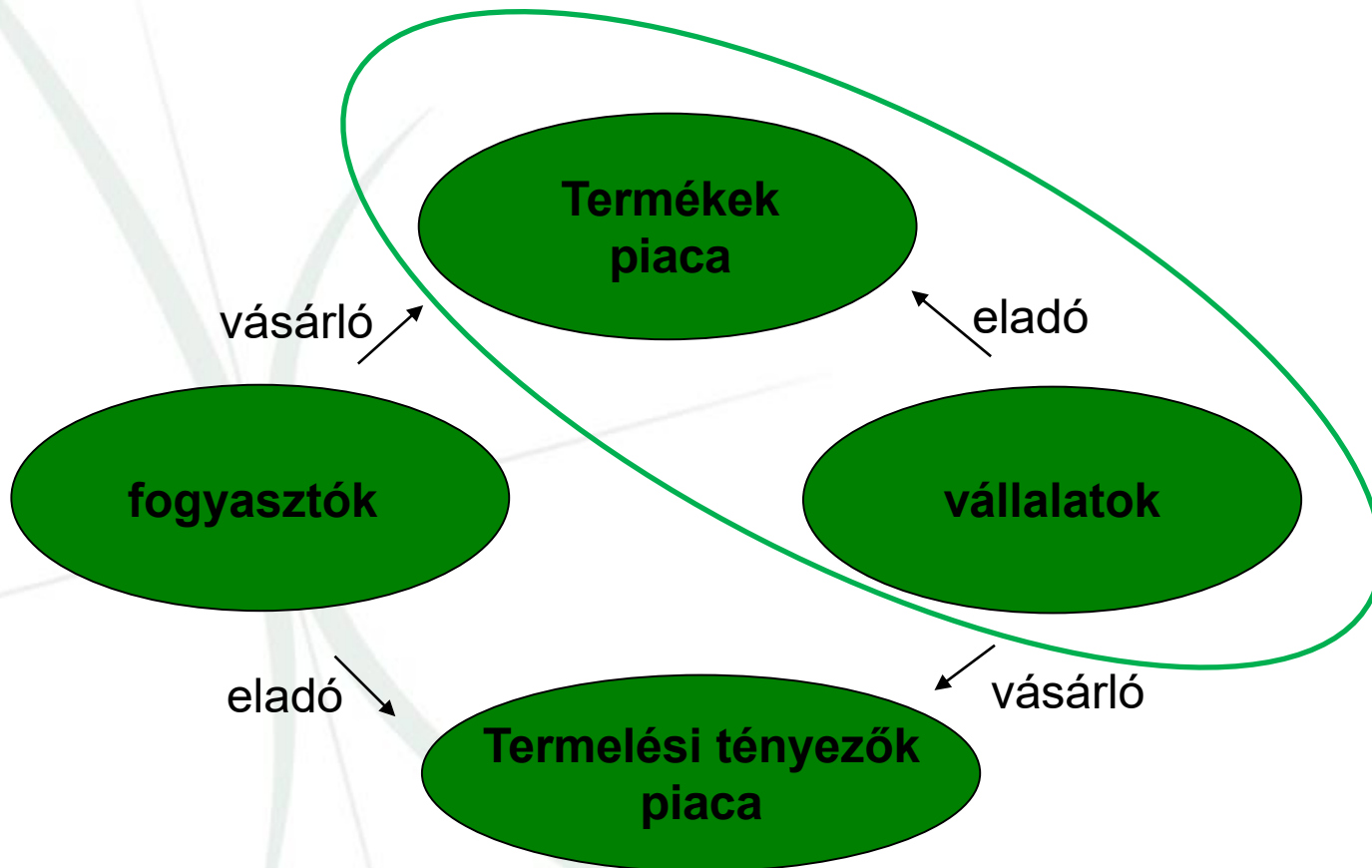
$$p=a-bQ$$

Kereslet

- Keresletet meghatározó tényezők
 - Ár (függvény mentén mozgunk!!!)
 - Jövedelem
 - Fogyasztók száma
 - Preferenciák
 - Más termékek (helyettesítés, kiegészítés)
 - Várakozások
 - Állami intézkedések (ÁFA kulcs, jövedelem adó)

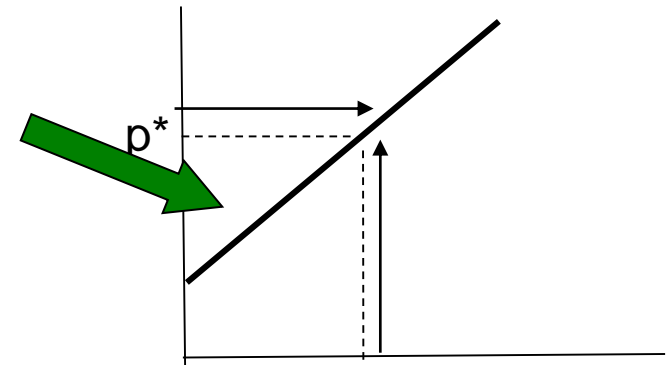

Gazdasági kapcsolatok

Kínálat

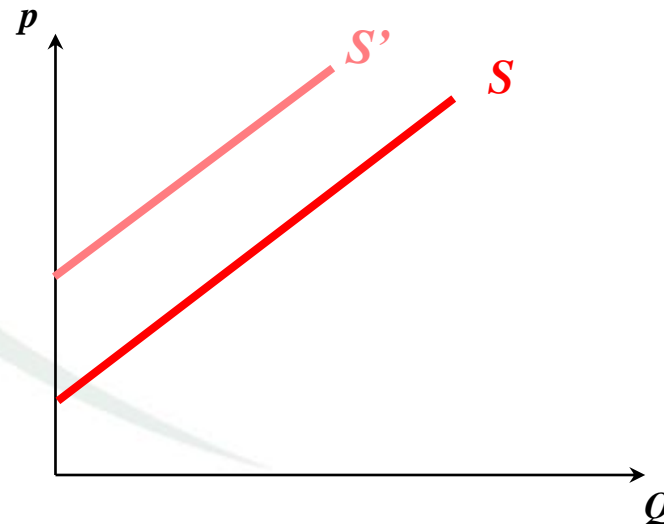
- Az a termék és szolgáltatás mennyiség, amit az eladók adott piaci feltételek és ár mellett képesek és hajlandóak értékesíteni
- Rezervációs ár - termelői többlet

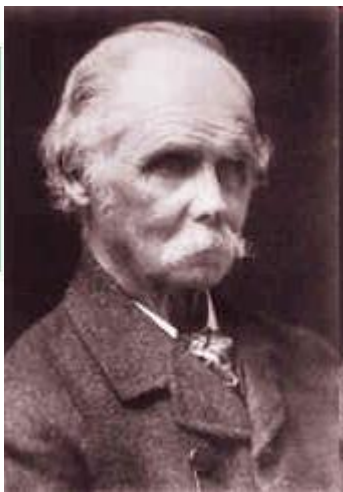

- Piaci összkínálat: egyéni kínálatok összessége Q^*
- Kínálati függvény (egyéni – összpiaci)
- Egyéni kínálati függvények horizontális összegezése
- Kínálati függvény meredeksége

Kínálat

- Kínálatot meghatározó tényezők:
 - Ár (kínálati függvény mentén mozdulunk el!)
 - Költségek (termelési tényezők ára)
 - Technológia
 - Várakozások
 - Vállalatok száma

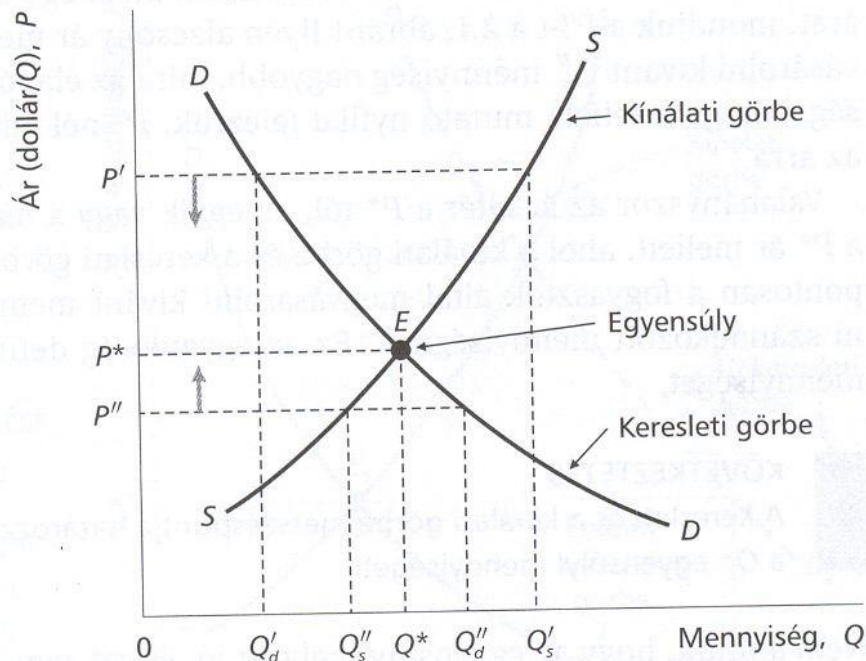

Alfred Marshall
(1842-1924), angol közgazdász

Marshall-kereszt

Egyensúly, túlkereslet és túlkínálat

Piaci automatizmus
Kereslet – kínálat – ár hármása

Elemzési lehetőségek a Marshall-kereszt segítségével

- Fogasztói és termelői többlet meghatározása
- Árváltozás hatásának elemzése
- A keresletet és kínálatot meghatározó egyéb tényezők változásának hatása
- Állami beavatkozás hatásának elemzése
(adóztatás, támogatás, árszabályozás,
adagolás)

1. A sertéshús piaci keresleti görbéjének eltolódását az alábbiak közül melyik nem okozhatja?

- a) a csirkehús árának változása;
- b) a fogyasztók jövedelmének változása;
- c) a sertéshús árának változása;
- d) az egészséges, zsírszegény étkezést preferáló életmód sikeres reklámozása;
- e) a sertéshúst fogyasztók számának változása.

2. Amennyiben a DVD-filmek ára csökken, akkor (ha a DVD és mozijegy egymást helyettesítő termékek, és mindkettő normál jószág)

- a) a DVD-filmek keresleti görbéje jobbra tolódik, miközben a mozijegyek keresleti görbéje feltehetőleg balra tolódik;
- b) a DVD-filmek keresleti görbéje balra, miközben a mozijegyek keresleti görbéje jobbra tolódik;
- c) a DVD-filmek keresleti görbéje nem változik, miközben a mozijegyek keresleti görbéje balra tolódik;
- d) mindkét keresleti görbe jobbra tolódik.
- e) Egyik előző válasz sem feltétlenül helyes

3. Az alábbiak közül melyik okozhatja a cukor kínálati görbéjének eltolódását?
- a) kiderül, hogy a mesterséges édesítők magas vérnyomást okoznak
 - b) a cukorrépa importja után fizetendő vám megnő
 - c) a cukor iránti kereslet nő
 - d) a cukor egyensúlyi ára nő
 - e) egyik előző válasz sem helyes
4. Amennyiben a májusi fagyok miatt az idei cseresznyetermés 75 %-a elfagy, akkor az a cseresznye piacára a következően hat:
- a) a piaci egyensúlyi ár és az egyensúlyi mennyiség nő
 - b) a piaci egyensúlyi ár és az egyensúlyi mennyiség csökken
 - c) a piaci egyensúlyi ár nő és az egyensúlyi mennyiség csökken
 - d) a piaci egyensúlyi ár csökken és az egyensúlyi mennyiség nő
 - e) egyik előző válasz sem helyes
5. Egy termékről a következő információk állnak rendelkezésünkre:
Amennyiben a termék ára 100, akkor a vevők 100 egységet vásárolnának belőle, 200 forintos egységár mellett a kereslet csak 50 egység lenne.
Ábrázolja és írja fel a termék keresleti függvényét!

6. Egy régióban az égetett szeszesitalok iránti kereslet szempontjából két jól elkülöníthető társadalmi csoport él. Az egyik csoportot 50, a másodikat 100 ember alkotja.

Az első csoport égetett szeszesital iránti kereslete $D1(p) = 80 - 4p$, míg a második csoporté $D2(p) = 20 - 0,2p$. Határozzuk meg a régióban az égetett szeszesitalok piaci keresletét és ábrázoljuk is!

7. Egy termék keresleti függvénye: $Q = 200 - 2P$, kínálati függvénye $Q = p - 40$.

a) Jellemezze a kialakult piaci helyzetet $P = 100$ forintos ár mellett!

b) Határozza meg az egyensúlyi ár, illetve az egyensúlyi kereslet és kínálat nagyságát!

c) Ábrázolja a keresleti és kínálati függvényeket!

d) Határozza meg a fogyasztói és termelői többlet nagyságát!

8. A fényképezőgépek piacán a kereslet a következő összefüggéssel írható le:

$Q = 50 - 0,5P$, a kínálati függvény: $Q = 2P + 20$ (Q db, a P ezer Ft)

a) Határozza meg a piaci egyensúlyi árat!

b) Mekkora lenne a piaci kínálat mennyisége azon az áron, amely mellett a fogyasztók által keresett mennyiség 45 darab fényképezőgép?

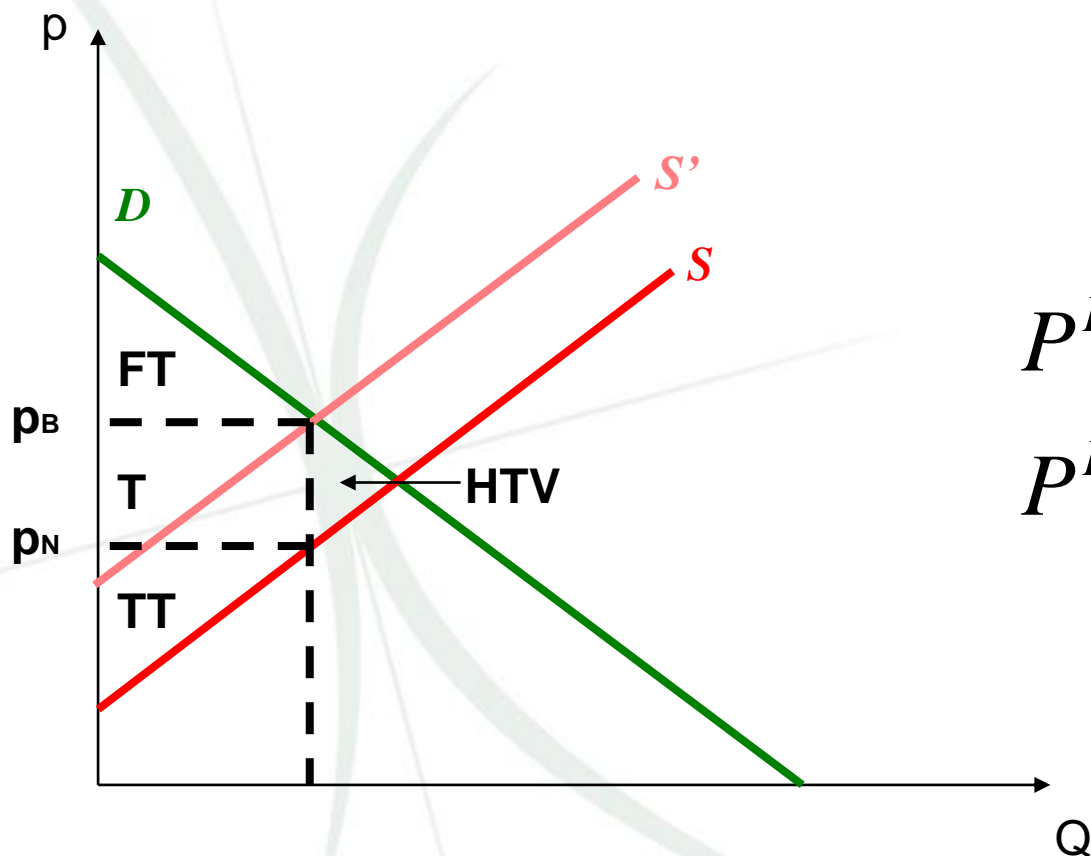
c) Mekkora fogyasztói többlet juthat a fogyasztók piaci egyensúly esetén?

d) Mekkora a termelői többlet nagysága?

Adóztatás hatása

- Bruttó és nettó ár közti különbség
- Adó formái:
 - Fix összegű adó (keresletet/kínálatot változtatja)
 - Mennyiségi adó: $p^B = p^N + t$
 - Értékadó: $p^B = p^N (1+t)$
 - A fogyasztót és a termelőt is terhelheti
- Szubvenciók – támogatás (több formája lehet)
- Árrögzítés: Maximált vagy minimált ár

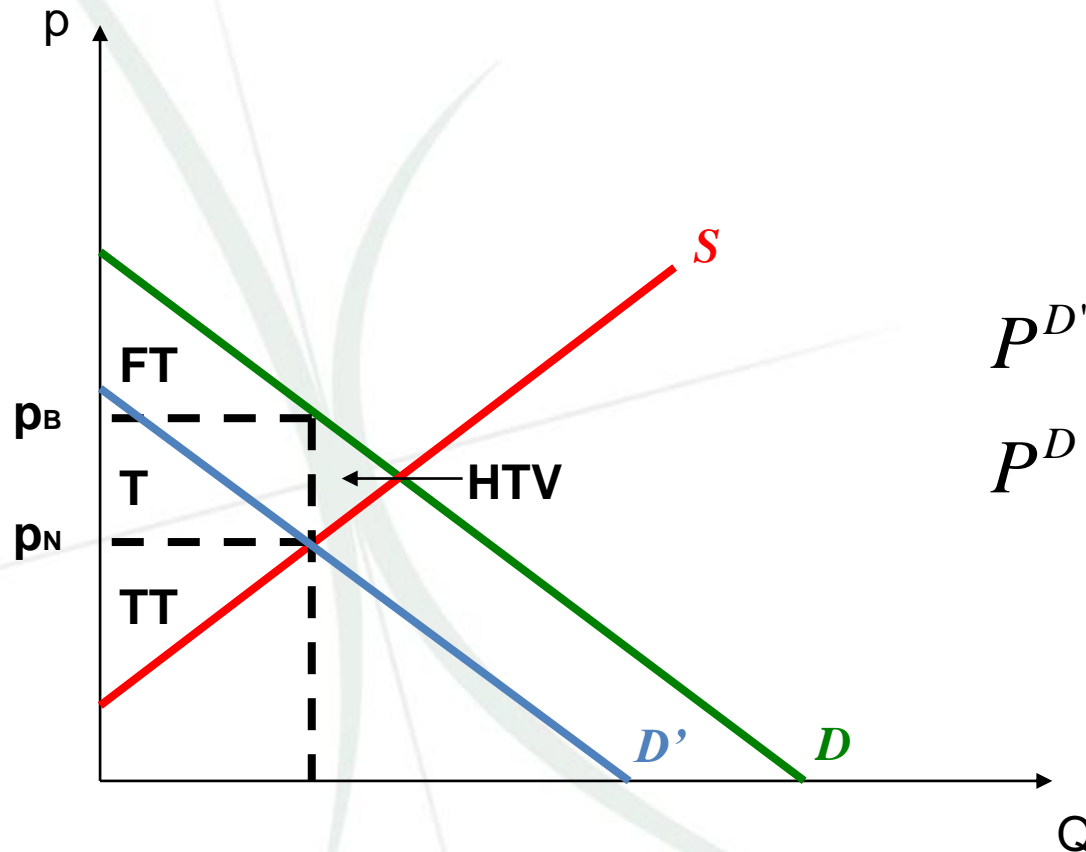
Mennyiségi adó a termelőre

$$P^D = P^{S'}$$

$$P^D = P^S + t$$

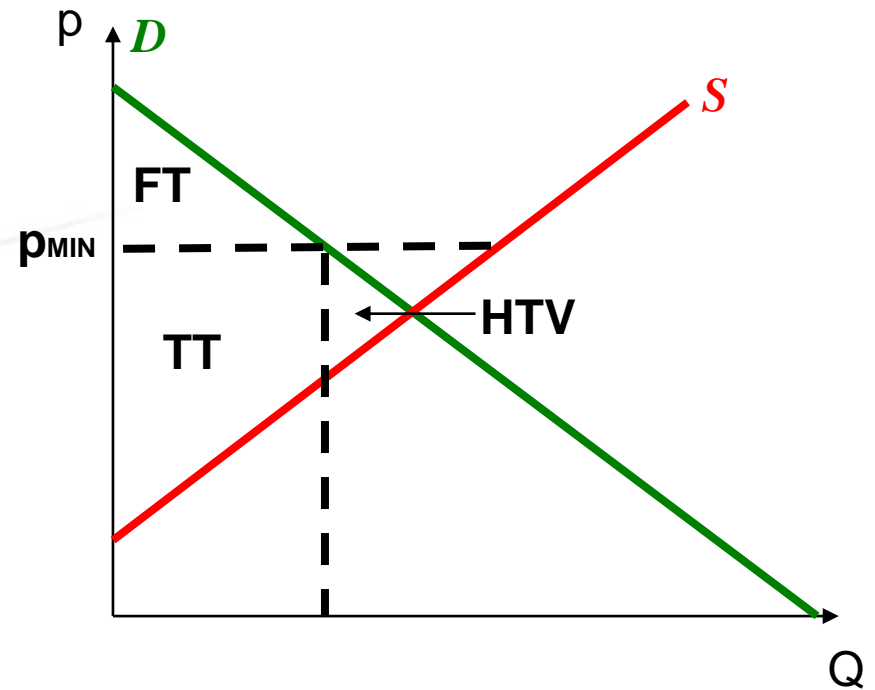
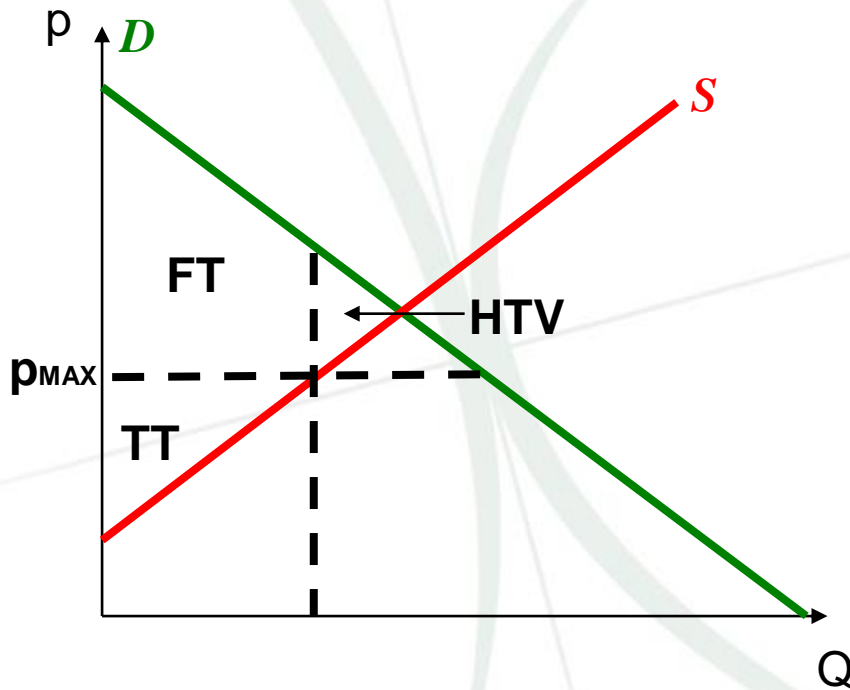
Mennyiségi adó a fogyasztókra

$$P^{D'} = P^S$$

$$P^D - t = P^S$$

Maximált és minimál ár

9. A cigaretta piacán a kereslet: $Q = 100 - p$, a kínálat pedig: $Q = p - 10$. Tegyük fel, hogy a kormányzat $t = 10$ pénzegység mennyiségi (jövedéki) adót vet ki minden egyes doboz cigarettára, és az adót a termelőknek kell befizetniük. Az adóbevételt a kormányzat kifizeti a fogyasztóknak a cigaretta okozta megbetegedések miatt, egészségügyi hozzájárulás formájában. (Ha nem vásárolnának cigarettát az emberek, akkor erre a kiadásra se lenne szükség.)

- Határozzuk meg adózás előtt a piaci egyensúlyt, valamint a fogyasztói és termelői többleteket!
- Határozzuk meg a piaci árat és az eladott mennyiséget az adó bevezetése után!
- Mennyi az adóbevétel, a fogyasztói és a termelői többlet, valamint a holtteherveszteség?
- Hogyan alakultak volna a piaci ár és az eladott mennyiség, ha az adót a fogyasztók fizették volna?

10. A burgonyapiac keresleti és kínálati viszonyait a következő függvényekkel jellemezhetjük: $Q = 300 - 5p$ és $Q = 10p - 150$

- Határozzuk meg a piaci árat és mennyiséget, a fogyasztói és termelői többlet nagyságát!
- Az állam 25 forintban maximálja a burgonya árát kilogrammonként. Hogyan hat ez a piaci helyzetre? Mennyivel változik a termelői és fogyasztói többlet? Mekkora holtteherveszteség keletkezik?
- Milyen állami támogatásra lenne szükség ahhoz, hogy a termelők a maximált árnak megfelelő keresletet hajlandóak legyenek kielégíteni? Mennyibe kerülne ez a költségvetésnek?

11. Egy iparág termelőire adót vetnek ki, amelynek következtében az egyensúlyi ár 1400 Ft-tal megnő. Az iparági kereslet: $Q(p) = 60.500 - 5p$, a kínálat: $Q(p) = 10p - 1000$. Mekkora a kivetett adó?